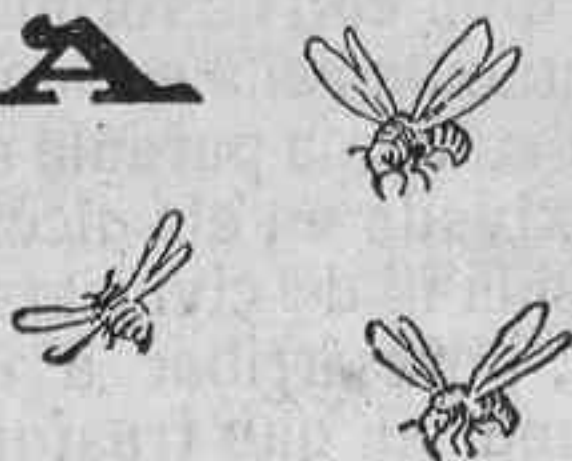

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA, 6 DE SETEMBRE DE 1912

NÚM. 1758 ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims Atrassats: 20

EN MAX CAMÍ DE BARCELONA

—Les noies que van al «cine»
me tenen per molt guapet...
Quan me vegin de carn y òssos,
veuran que encara ho soc més.

Parlem altre cop dels pobres

El distingit publicista Adolf Marsillach m'ha fet l'honor d'impugnar el meu article *¿Ont aniran els pobres mendicants?*, desde les columnes de *La Tribuna*. El meu amable contradictor es un teorísant fred, rigid, inflexible, com tots els teorísants. Tot lo que ell diu, referintse als pobres que pidolen, ho hauria dit jo exactament, un poc més mal dit, però ab la mateixa convicció, a l'edat de divuit anys, quan l'entusiasme pel bon gust, l'estètica y la civilitat, me llevava certa delicadesa de sentiments, que ara, ab la visió directa de molts infortunis, he anat adquirint, o al menys a mi m'ho sembla, ab perdó sigui dit de la prudent modestia que cada qual deu servir, segons prescriu la bona criansa. Hi hà homes que ab l'edat el cervell els creix; an a mi'm creix el cor y el cor me diu que la vida de l'ultim miserable val tant com la del més alt potentat, que no devem entristir un pollós per res del món, perquè'l pollós té una ànima y l'ànima del pollós, pera'l pollós, es l'eix de l'Univers.

En els sigles passats de la nostra Espanya això era una veritat, com ho es avui y com ho serà el dia que la ciencia hagi descompost en cèlules la mateixa cèlula y posseeixi el secret de la vida y de la mort. Quan se'ns demostrí que, després d'aqueix sojorn en la terra, n'existeix un altre que sigui a l'hora compensació y consol, allavors el ric podrà dir al pobre: «Aparta't; en nom del meu estomac ofès t'empresono. Deixa'm rejoin al present en pau, que ja t'arribarà la teva». La preciosa invenció del cel y de l'infern no arriba ja ni tan sols a convencer de que's tingui que renunciar al consol de morir-se plàcidament a l'ombra d'una cuneta. La societat, defensantse dels pobres que la fastiguegen, obra ab el mateix egoisme instintiu que'ls pobres passejant la seva miseria pera distreure's. Es la llei de les majories, que mai acceptaran de bon grat els individus, per més que's fassi.

Lo curiós es que estic parlant com si l'article del senyor Marsillach fos, en realitat, una impugnació del meu. L'Adolf Marsillach dona al nostre escrit *¿Ont aniran els pobres mendicants?* un valor doctrinari que no té. Jo, en ell, no intentava exercir de conseller social. Era una senzilla crònica, inspirada en la campanya d'actualitat que s'inicia contra els pobres, en aqueixa pseude-caritat oficial y colectiva, que es més crudel que'l mateix abandó. En tinc prou pera justificar la meva actitud en que'l senyor Marsillach reconeixi, com reconeix, «que'l sistema ACTUAL de reduir als pobres es inhumà». «NO HAY DERECHO á tener un hombre que no puede ganarse la vida encerrado en esos asilos que parecen cárceles, de recios y altos muros, bajo un régimen duro, férreo, inflexible y abominable». Aqueixes són les seves mateixes paraules, y si el senyor Marsillach, que viu a Barcelona, ont tot se fa ab cert esplendor, s'expressa aixís, bé tindrà l'amabilitat de deixarme reclamar, a mi que visc a Girona, ont tot se fa mesquinament, la *llibertat provisional* dels pobres.

NO HAY DERECHO; es terminant això, y jo no feia altra cosa que negar el dret que també nega el senyor Marsillach.

El dia que, com diu el meu amable contradictor, ab un bon sentit admirable, s'enderroquin aqueixes *mansiones, llamadas asilos*, y s'aixequi, «a plè camp, lluny de les ciutats, en plè bosc, colonies de pobres impossibilitats, ont gaudeixin del sol, de l'aire, dels encants de la naturalesa y de una relativa llibertat», llavors, tal vegada, ens retractariem de les afirmacions que feiem en el nostre primer article sobre la pobrissalla.

Mes, tingui present, encara, el meu distingit company de *La Tribuna*, que tota la perfecció dels asils moderns no exigeix a la societat d'un carrec formidable: el de que'ls asilats que anessin an aqueixos asils serien obra d'ella. Fins que la paraula pobresa resulti una paraula sense sentit, morta, bona sols pera esser arxivada en els diccionaris, no cal vantarnos massa de progressius ni de civilisats.

Comprenc que, pera arribar a un resultat semblant, els comitès benefics tindrien que trasformarse en comitès revolucionaris, cosa un poc enutjosa y dificil, especialment pera les pietoses dames. Més que la construcció d'asils ideals, nosaltres desitjariem veure com s'emprèn la tasca d'anar extingint, a poc a poc, les nombroses causes productores de miserables.

Una cosa es amagatzemar els pobres en bons magatzems y l'altra es guarir la pobresa desde la naixensa.

Miro ab un poc de prevenció la bella idea de fer asils perfectes, perquè, un cop asilats els pobres, els rics creuran, no veientlos, que la pobresa no existeix. Y la societat seguirà la tasca d'anar fent pobres tranquilament, perquè ja tindrà lloc pera endressarlos, sense protestes dels romantics ni sobresurts en les digestions. Es ben cert que'ls rics no's recordarien dels pobres, si els pobres no'ls haguessin anat a importunar. Ara mateix ens preocupem y sostenim discussions y citem l'autoritat d'Emerson, ficsantnos solzament ab els que capten, sense pensar que'n capten menos dels que tindrien de captar.

Hi hà en les fàbriques una munió de criatures, petits candidats a la tisis y a la prostitució, sers que no tenen peresa, que són utils a la societat, que fan un sacrifici d'energia, que prefereixen suicidarse moral y materialment a allargar la mà al vianant—que es lo que'l senyor Marsillach demana, sense adonarse'n,—pensant en els quals, jo m'he preguntat moltes vegades si no fora més convenient, pera la salut del seu cos y la seva ànima—en definitiva, això es lo unic que deuria interessarlos, lo unic del món que deuria interessarlos,—anarse'n per les carreteres a pidolar el pa, la sal y l'oli, que es lo que afanyen y lo que constitueix el seu aliment en el pati de la fàbrica. Y si un d'aquets desgraciats, tocat d'una guspira de rebelió, convensut de que la rojor de la seva sang es l'or que va passant de les seves venes a la caixa del burges, desesperadament s'entrega a la vagancia, jaleshores, què, senyor Marsillach? Vostè els fa la sentència: «Ni un vaso de agua, ni un pedazo de pan». Això després d'haver dit que «se les ha de prohibir el paso por los caminos y carreteras... hay que perseguirlos, acorralarlos, destruirlos».

Un gandul es odiós, respectable senyor Marsillach; però les causes de la ganduleria no estan certament ben determinades, y si l'esser molt ric predisposa al no fer res, tal vegada l'esser ben pobre hi predisposa igualment. Matar els malalts y els contrafets, ho feien a Grecia; però ara, entre nosaltres, existint tants nassos deformes, tantes cares lletges, tants cossos sense muscles, seria una barbaritat.

En definitiva, crec que l'egoisme dels que ab vintitrès hores de benestar diaries no'n poden suportar una de dolenta dedicada a estudiar la tragedia psicològica dels pobres simulats y veritables, es l'única raó detestable entre les mil de bones que s'adueixen pera perseguir als mendicants.

Si no fos aixís, abans d'apressarse a endressar els captaires, se miraria un poc de quina faisó se'ls endressa. Una llei promulgada en la *Gaceta* y un bando de qualsevol batlle produeix el mateix efecte que un pegat en un banc. Resten les persones de valiment y de posició pera ajudar al Govern, però tinc que dir que cada cop que les veig reunides pera acordar una obra de misericordia, tremolo pera l'afavorit.

Respecte l'espantosa explotació de la pietat pública, res tinc que dir. Es la fam y el mal exemple obrant d'acord ab la perversió innata. Els monstres de crudeltat ixen de la gola de la pobresa desesperada y inconsolada, y acaben fent per vici lo que havien comensat per forsa.

L'ànima de la dòna, motiu de l'orgull periodistic del senyor Marsillach, posada en un cos de burgesa, s'hauria limitat

MOMENT CULMINANT

—No'm fa por la fredor, no... ¡Freda rai, si no fos salada!...

a donar les criatures a dida, a recloureles més tard en un col·legi com més lluny millor, a despatxar les criades de bella nit per un manament insignificant, o enviarles a l'hospital a la primera febrada.

La ciutat es allí ont fins la miseria s'industrialisa, se falsifica y devé una afrenta pera l'*homo sapiens*; però a la ciutat li toca perseguir la fam y l'incultura fins a exterminarles.

Quan estiguem segurs de que això s'hagi fet, aleshores al que pidoli, podem tractarlo de criminal, y ab una presó, un manicomi y una casa de salut en tindrem suficient.

Però, amics meus, cal procurar que aqueixos edificis resultin més bonics de dintre que de fòra, que siguin espaiosos y com més desocupats millor.

Les mercès més corals al senyor Marsillach, que m'ha donat motiu pera seguir parlant dels pobres.

P. BERTRANA

Botons de mostra

¿Parlaven de les excel·lències de la nostra premsa diària? Fassin el favor de llegir el següent telegrama, publicat l'altre dijous per *El Noticiero Universal*:

«Valencia, 29.—Varios vecinos de la calle de Sagunto llevaban participaciones del número 2.799, del sorteo de la Lotería Nacional correspondiente al 30 del pasado, participaciones que habían comprado al ciego Manuel Fora.

»El número fué premiado con 3.000 pesetas y el alborozo entre los agraciados grandísimo.

»Hoy se ha presentado Fora á los poseedores de las participaciones, diciéndoles que no tenía dinero para pagarles y que le llevarán á la cárcel.»

Bueno. Com ara van a tenir vostès el gust de veure, aquet telegrama, dintre de la seva aparent ignocència, bat

A LA «LECHERIA»

—¿Teniu llet?
—No gaire: en dos dies m'han guanyat quatre duros al dòmino.

passar el tren? ¡Què dirien si sapigués sin que no es precisament el tren que esperem que passi, o que vingui, o que s'aturi, sinó el jove!

¡Ditxosos joves, y que passen alts, millor dit, que passen depressa, aquest estiu!

Ningú pot imaginar-se lo escassos que van els joves *colonials*, enguany, per aquets pobles de la costa. Cada temporada anava més de baixa, això del jove d'estiu, però aquesta vegada ja passa d'escandol y de conflicte, lo que succeeix. Ja no es qüestió de triar, d'entre els pocs, els elegants, els bufons, els simpatics; es que no se'n troba un per remei, ni lleig ni guapo, ni tonto ni aixirit.

Abans, donava gust: a cada població de poca o molta fama estiuenca hi afluia un floret de joves amables y emprendors, que «enamorava»; l'un, sabia entretenir-nos ab la seva xerrameca sícalíptica; l'altre, organísava balls y festes y excursions; el de més ensà, que havia estat a París, se burlava de nosaltres; el de més enllà, que no anava enlloc, era el blanc de les nostres co-

d'una manera brillantíssima el *record* de l'inexactitut.

Comensin per tenir en compte que'l dia 30 del passat Juliol no hi va haver sorteig de la Loteria Nacional.

¿Que es que vol dir el 31?

Conformes. Passem per que, en efecte, s'ha de llegir 31 allà ont diu 30.

Però, aixís, no pot ser veritat que'l número referit tregués 3.000 pessetes, perquè en aquell sorteig, de premi de 3.000 pessetes no n'hi havia cap.

¿Que també en aquet punt hi hà error y s'ha volgut dir 300 pessetes allà ont s'ha dit 3.000?

Admetemho. Però una volta admès, ens trobem ab que tampoc en aquesta forma pot donarse credit a la noticia del premi ni al *alborozo* dels que'n tenien participacions, per la poderosíssima raó de que en el sorteig del 31 de Juliol el número 2.799 *no va sortir premiat!*...

Ara diguin vostès:

Demostrat plenament que en ell no hi hà ni un sol dato que sigui exacte, ¿què'n queda del telegrama copiat?

Quasi diriem que res.

Ni sisquera el cego.

Perquè, si tot lo demás són boles, ¿quí'ns respon de que el qui se'ns vol fer passar per cego no es un mano que hi veu més clar que ningú?

MITU

L'IRA DEL PAPÀ

—¡Miserable!... ¡Tu has seduit a la meva filla!...
—Perdó, perdó... No hi tornaré més...

Veient passar el jove

(PLANYS D'UNA BARCELONINA A CALDETES)

—No sé per què hem d'esser tan criticades, les noies de la colonia de Caldetes... ¿Perquè venim a l'estació a veure

quetes ironies... Ara, res. Tots els joves se queden a Barcelona y, els pocs *indígenes* ab que compta el poble, a l'arribar la festa, emigren cap a altres pobles més *metròpoli* que Caldetes y l'«alegre Polònia»'s queda sense jovent del ram dels mascles.

Jo, pobra de mi, com que soc una xicoteta ignoscent, no sé si de tot això podem donarne la culpa a les ocupacions.

els negocis, en Larita, o la Nitta-Jo, però'l cas es que la colònia de pollos no es avui lo que era en altre temps. Els joves estiueus s'han acabat. Aquella rassa de joves lluits que, a l'arribar l'estiu, s'escampava per la costa y per la plana; aquells senyorets blancs y polits de cap a peus, ab la corbateta morada, que constituïen la nota típica de l'estació y la coloraina dels *andens*, y l'esqué de moltes famílies barcelonines en els pobles de *mar* y els pobles de *mnt*, s'han eclipsat com per art d'encantament.

Y, en un poble, l'estiu se pot passar molt bé sense aigües calentes o picantes, sense boscos ab ombra, sense calor, sense mosquits... ¡Però un poble sense joves estiuejadors y sense trens que'ns donguin l'ilusió de que'n porten o de que'n passen o de que n'han de deixar, per força ha d'esser un poble aburridíssim pera les noies.

¡Ara!... Ara ve el tren... Ja arriba... ¿Sentiu, noies?... Ja surt del pont; ja xiula... ¡Ja el tenim aquí!... Preparem-nos a veure passar el jove...

Sí, noies, sí... ¡Mireuse'!... Un de molt elegant y molt simpatic... ¿El veieu, en aquell vagó?... Ara treu el cap per la finestreta... ¡Ai, que li caurà el sombrero! ¡Oh, y ens guaita a nosaltres!... ¿Quí deu esser?... Ben mirat, que sigui qui vulgui... La qüestió es que sigui jove y que s'aturi aquí...

Sí, sí, que's queda a Caldetes... Teniu, ja obra la portella... ¡Ai, filles, quina sort!... Ja baixa... ¡Ja es nostre!... ¡Y ara! Si'm sembla que'l tinc present... ¿Sabeu qui es? En Pablito, el nebot de donya Quima, aquell que ja feia quatre anys que no venia... ¡Ai, gracies a Déu que'l tornem a tenir aquí!... Però... calleu... No ve sol aquesta vegada... No ve sol, no... Mireu... Sis criatures, la dòna, la sogra, dues minyones, una dida, una cambrera y tres caps de sombreros...

¡Y nosaltres que'ns creiem que ara, ab aquet, estariem d'allò més divertides!

Ell sí, que està ben divertit.

MILIA

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

IX

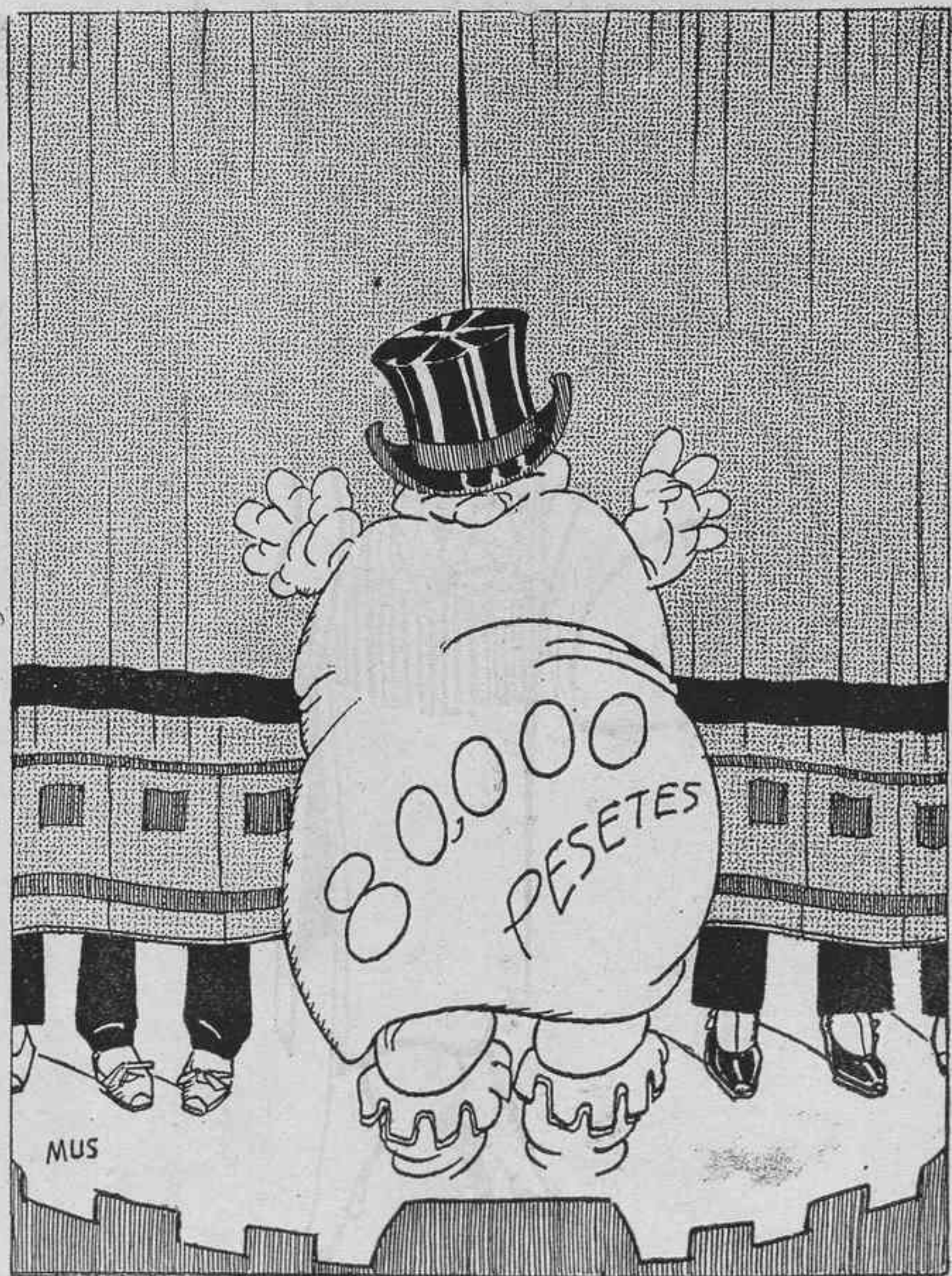
AQUELL CARRER

Internantse més per la ciutat d'aquet Palma callat y distret, se troba una iglesia gòtica, ab la fatxada apedassada ab pedres de color de fusta, y s'entra en un altre carrer, també estret com el dels palaus y també quiet y reposat, però d'un repòs y d'una quietut que no s'assembla de res an aquells altres.

Aixís com allí no hi hà botigues, aquí no hi hà res més. Tot són botigues. Aixís com allí els casals són ampissims, aquí les cases són tan estretes que sembla que estiguin de cantó, y aixís com allí hi creix l'herba en les esquerdes de les pedres, aquí, a cada foradet, a cada esclera, a cada juntura, hi neia un aparador, atapait de piquetes d'or; de cada clot en surt un nas, ab unes ulleres negres, y a cada forat hi hà un niu, plè de dònes y de criatures.

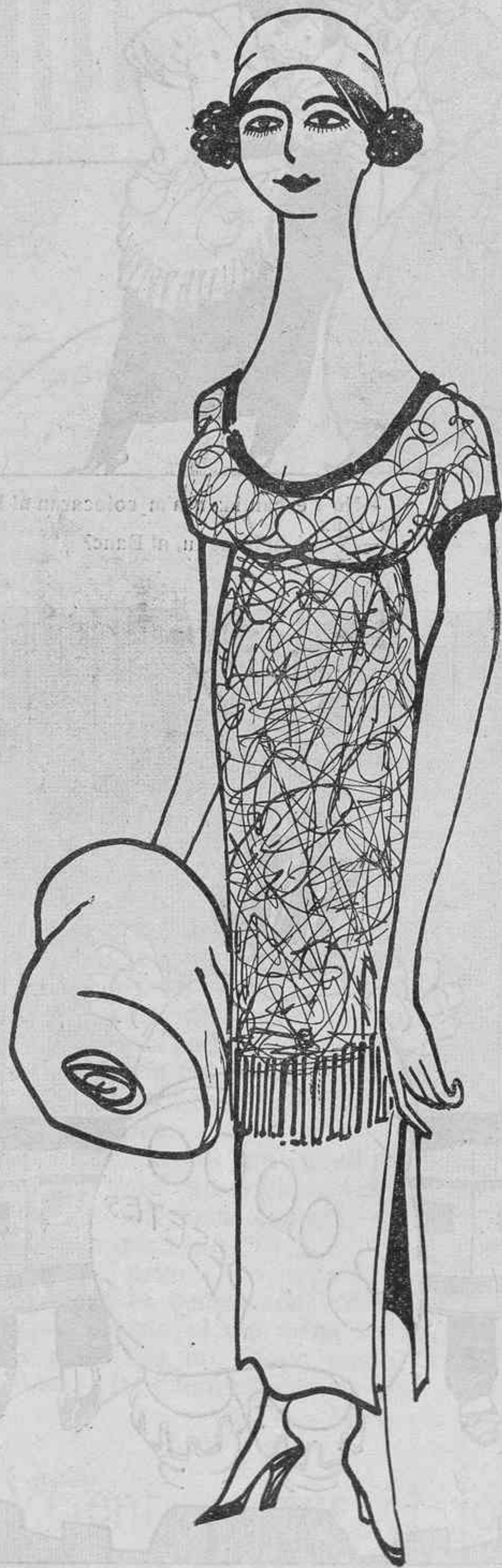
—No t'espantis: ara'm colocaran al Banc d'en Lerroux.
—¿Y què hi faras tu, al Banc?
—Seuré.

¿UN TARUGO?

El monologista:—Suposo que vostès voldrien conèixer els personatges secundaris de l'obra, però... ¿còm ho farem, si hi hà tanta gent interessada en que no's tiri teló?

¿Què hi fa allí tanta gent apilotada an aquells caiaons, treient el bec pel finestró, mirant de reull a tots els que passen, entretenintse fent cadenetes, manejant rodets ab pinses, treient capsetes plenes de pedres y posantles a l'escaparata? Qualsevol diria que juga a fer coudinar o a fer barrisca; que mira l'ànima dels rellotges pera sapiguer què es lo que'ls fa moure; que fa quadros de cabells o caligrafia ab filigrana; però el seu ofici deu esser un altre, perquè'ls que tenen tants infants, que'ls han de posar an els prestatges pera enquibirlos a

En el rengló dels barrets, com en altres coses passa, les unes pequen per poc.

la casa, no els mantenen entretenintse. Hi deu haver algun secret, que'l foraster no pot penetrarlo.

Sia el que vulgui el modo de viure y de guanyarse els aliments, els aliments no han d'escassejar an aquells caus d'argenteria, perquè, no sols no's veu misedressada. La materia que gasten dintre pera'ls seus jocs y entreteniments es or y argent, y l'or y l'argent sol esser car a tot arreu ont se pugui bescambiar; arriben a casa, de plassa, ab uns cistells tan plens de vianda que es més gran el cistell que'l pis; gasten el luxe de tenir tants fills y de tenirlos tan parions y ab les faccions tan simètriques, els de totes les botiguetes, que'n tindrien pera regalar si no fossin pares y mares; no diuen res a ningú y compleixen, y tenint un passament y complint ab els sants preceptes, y essent de Mallorca, com els altres, pera parlar d'ells la gent parla baix, y se'ls miren de reull, y si els tenen d'anomenar no saben com anomenarlos.

¿Es que hi hà malalts a la casa que no gosen cridar quan els veuen? ¿Es que'ls deuen y que no paguen? ¿Serà que tenen diners y fan gelos an els que no'n tenen? ¿O que, segons males llengües, alguns dels passats, que també feien cadenetes, varen ofendre a Nostre Senyor? Per malalts no serà, perquè estan bons. Perquè deguin diners, tampoc, perquè solen pagar al comptat. Per tenir gelos a sa riquesa, tampoc seria motiu, perquè molts dels que s'allunyen els hi podrien donar or pera encadenar tot el carrer; y en quant a lo d'haver ofès a Nostre Senyor tot poderós, encara es més inverossimil, perquè alguns d'aquets que no els tracten, no sols l'ofenien, l'ofenen, y de valent que l'ofenen: l'ofenen, de fet, de paraula; per presència y per potencia.

La sort es que són filosos. Que s'allunyin o s'apropin, que'ls mirin de cara o de reull, que s'hi fassin o que no s'hi fassin, an ells deixen fer anelles, y bosses d'argent, y botonets, y els teniu entretinguts com un infant ab una nina. Ab unes estenalletes y una troca de fil d'argent, tant el capdellen y descapdellen, y el filen, y el desfilen, y el torsen, que tenen pera divertirshi un any. Qualsevol cosa els encanta. L'anar a plassa y vigilar si bada alguna verdulera pera haver les cols més barates, l'anar d'una botiga a l'altra a fer barates de botonets, el mirarse les criatures y veure que són tan exactes; l'escombrar el carrer, l'embrutarlo, tot els fa passar l'estona ab resignació y alegria. Fins el treball els diverteix. Són actius, són bellugadissos, són amables y són enraonadors, y com que quasi tots són parents, lo que vol un cosí vol l'altre, y allò es un carrer de familia.

A voltes surten ab una capsa, y ab les dones y les criatures s'en van a jugar a comprar y vendre, ab un arroteig de garses que les engegessin d'estudi. Van pels poblets, per les masies; corren, ensumen, registren; aquí cambien un anell nou, per sis de vells y dos de nous; allà adoben un rellotge; més enllà l'espatllen, y també el compren, y amunt y avall, y gira y tomba; quasi sempre's deixen caure an aquells carrers de nobles, que es ont solen fer més requesta.

El gat de la porta, inflat de són, ni tan sols els mira

passar, y ells saltironen cap amunt, y com que la porta es oberta s'en entren dintre de les sales. Els criats, com que ja són vells, no estan per joies ni joieries y els deixen triar lo que vulguin; el majordom seu en un silló, y s'hi està tan bé an aquell silló, que ni s'entera de lo que volen, y continúa fent la bacaina que va comensar en temps dels avis; el senyor es en automòbil a correr a seixanta per hora per allà ont abans tenia les terres; y els de la capseta, allavores, s'enteren de tots els armaris, registren les arquimeses, desclouen el secret de les arques, y tria per aquí, tria per allà, al veure quelcom que llu, tracten ab l'administrador y la compren.

Una volta es una medalla commemorant els fets dels passats; una altra una creu de rosaris penjada allí desde aquell temps de les ofenses dels de la caps; hi hà cops que es un reliquiari ab una gota de sang vessada al temps de les creuades, o un anell de vella comtesa, o bé un segell de baronia. En lluint, o essent vell, ho compren tot. No hi hà res que no els entretingui y els hi serveixi de distracció. Comprarien y compren, si poden, els pergamins, les catifes, les arques de nuvia, els joells, les pedres dels capitells y els finestrals de la fatxada.

S'ho enduen y els dels palaus s'ho veuen endur ab indiferencia. Ho ven el gat, el porter, els criats. El senyor sab que s'hó han endut, però a un home que compri ab caps li dona tan poca importancia, sab demanarho ab tal cortesia, està tan content quan s'ho emporta, y són tan velles, y rovellades, y tan passades de moda aquelles rancies tonteries, que per orgull de regatejar o mandra d'haver de dir que no, el deixa marxar ab un somriure, o ab un arronsament d'espatlles que vol dir: «Pobres criatures, aneu al vostre carrer y entretingueuvos».

Y ells hi van al seu carrer. Y ben depressa que hi van. Reuneixen tota la familia: la dòna, els petits, els mitjans. Els ensenya lo que ha comprat, y adoba per aquí, regira per allà, treuen l'escut d'una joia, afegeixen unes lletres a l'altra, y remenant, desfent y montant, se passen tota la setmana, movent totes les estenalles.

Potser aquet moure's, aquet burgit, aquet remoure les aigües en l'estany de la quietut, aquet saber entretenirse ab les coses de la velluria y arreglarles que semblin noves, aquet bellugar les ales, encara que sien aixelades, an el país del repòs; aquet guanyar y aquet no gastar; més que haver ofès an els cristians, an aquell temps que s'ofenien, fa que's tingui de quia d'ull a uns homes que pera anomenarlos se'ls té d'anomenar en secret.

En les illes de la calma el que's belluga desentona.

XARAU

Ja podem sortir de casa

Els que per manca de cabals y temps pera perdre, deixem d'estiuejar, podem sortir de casa sense temer el «què diran», ni por de fer el ridicol. Aixís, al menys, ens ho assegura *La Veu*, que en lo de donar «el tò» social deixa enrera de cent llegües a tots els *Noticieros* haguts y per haver.

Diu *La Veu*, y es de suposar que n'estarà enterada, que'l carrer de Fernando presenta ja l'aspecte propi del mes d'Octubre; que'ls estiuejadors han tornat ja a Barcelona, preferint a la temperatura inclement de fóra les comoditats que aquí's disfruten.

El solt es cursi com un dimoni. Solt de diari castellà no aclimatat entre nosaltres. Figúrinse que, pera esmentar les senyo-

les altres pequen per massa.

res, parla el gazetiller del «sexe bell» que va a admirar y a es-
ser admirat.

Nosaltres, que al passar pel carrer de Fernando hi passem
depressa, com el que va a complir una obligació, no hem obser-
vat lo que *La Veu* afirma. No neguem, ab tot, la possibilitat de
que no passin les coses tal com l'orgue de la «Lliga» afirma, y
prometem y tot ficarnos, no ja ab el «sexe bell», sinó ab *l'a-
fluència de passejants que, desde l'encesa de llums, recorre
lentament les aceres, sense distinció de classe ni partit.*

La Veu, sempre observadora, ha notat que'l fenomen—que
de tal califica el fet de que la gent se passegi pel carrer de Fer-
nando—ve succeint desde'l dia 16 del mes passat, o sigui de
l'endemà de la festa major de quasi tot Catalunya.

Lo qual vol dir que confon als vers estiuejadors, als que te-
nen la fortuna de poguer viatjar o pagarse l'estada en estacions
de moda, ab els modestos senyors Esteves, de torreta a mitja
hora de tren.

Els qui la «Lliga» necessita pera assegurar-se una elecció,

X. X.

MUNICIPALESCA

Per mor dels comptes referents als gastos de la campanya
sanitaria duta a cap l'estiu passat, hi ha hagut altre cop, a
l'Ajuntament, un bullit de mil dimonis.

Semblen, aquets comptes sanitaris, els cèlebres del *Gran Ca-
pitán*, y no pot parlarse d'ells, ni poden esmentarse, que no's ti-
rin, els regidors, els plats pel cap.

Se desprèn de les factures presentades que puguen els gas-
tos a 38,743'52 pessetes. El senyor Serraclara, que exercí d'Ar-
calde en els dies de l'epidemia colèrica, interessava del senyor
Sostres un lliurament de 60,000 pessetes.

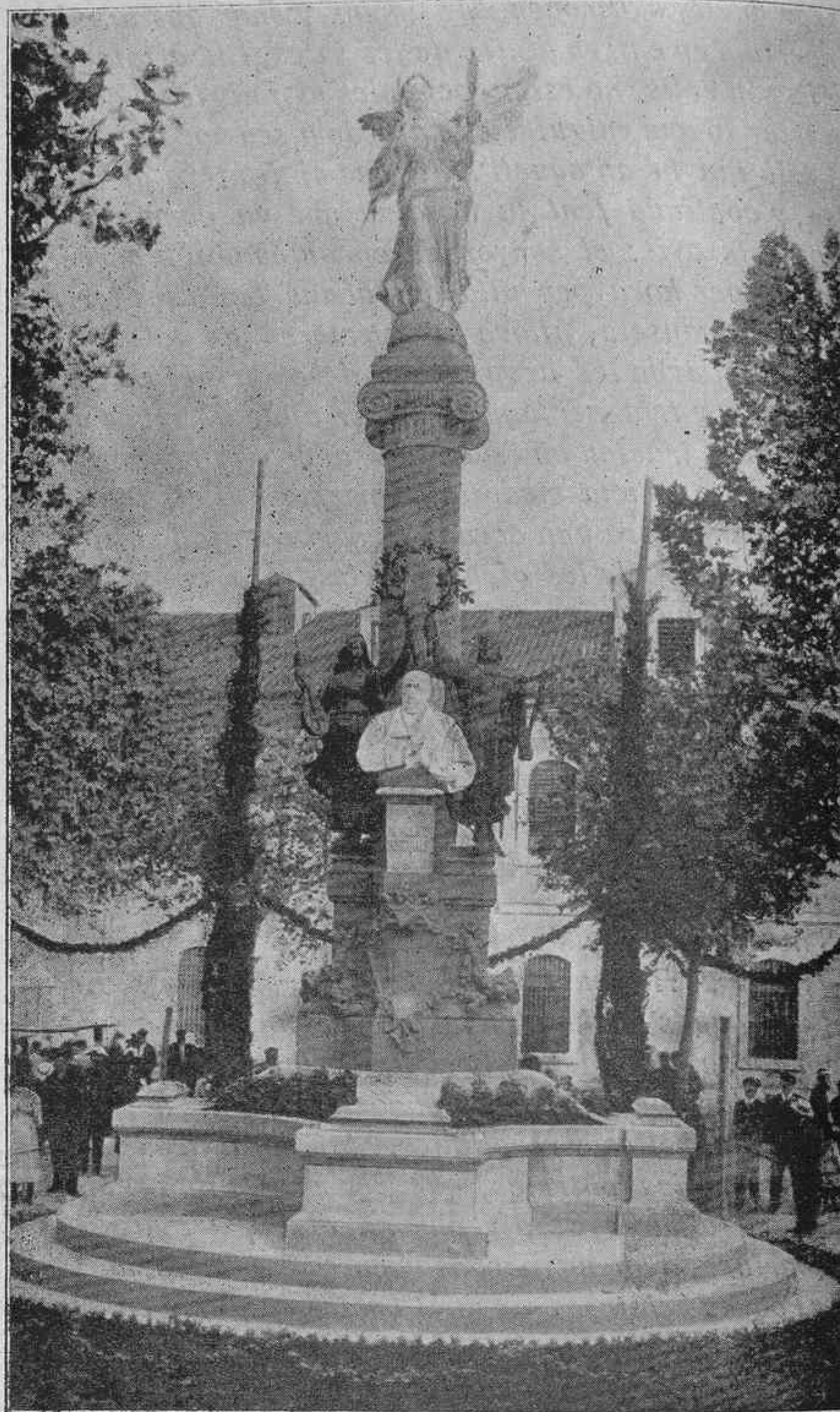
La diferència entre'l deute y la quantitat que pera pagarlo's
demanava, es un bon xic regular. De 38,743'52 pessetes a sei-
xanta mil, en van 21,257, que ningú sab per lo que havien de ser-
vir...

La pilota segueix al terrat, per ara. En Sostres, que vegé en
la petició d'en Serraclara quelcom d'anormal, negà el lliurament
que, tot just arribat a l'arcaldia, d'ell se sollicitava. Demanà
temps pera reflexionar... Exigí algunes aclaracions...

Ab tot y els mesos transcorreguts, segueixen les coses com
en el primer dia. Els comptes no's paguen, y els lerrouxistes, en
Serraclara principalment, està, l'home, que treu foc pels caixals.
Se'l convida a que dongui explicacions, a que justifiqui la neces-
sitat de l'aument sobre la quantitat exacta, y no sab què contes-
tar; s'enfutisma, crida y perd la flemma, aquella flemma seva que
tantes victories li reportà un temps y de la qual no'n serva ja el
record.

No sabem com acabarà l'assumpte. Però, paguinse o deixin
de pagarse, quedaran els comptes com un viu exemple de la
mala administració lerrouxista, pitjor cent cops que'l mateix cò-
lera que's tractava de remeiar.

JUST

INAUGURACIÓ D'UN MONUMENT

VILAFRANCA PER EN MILÀ

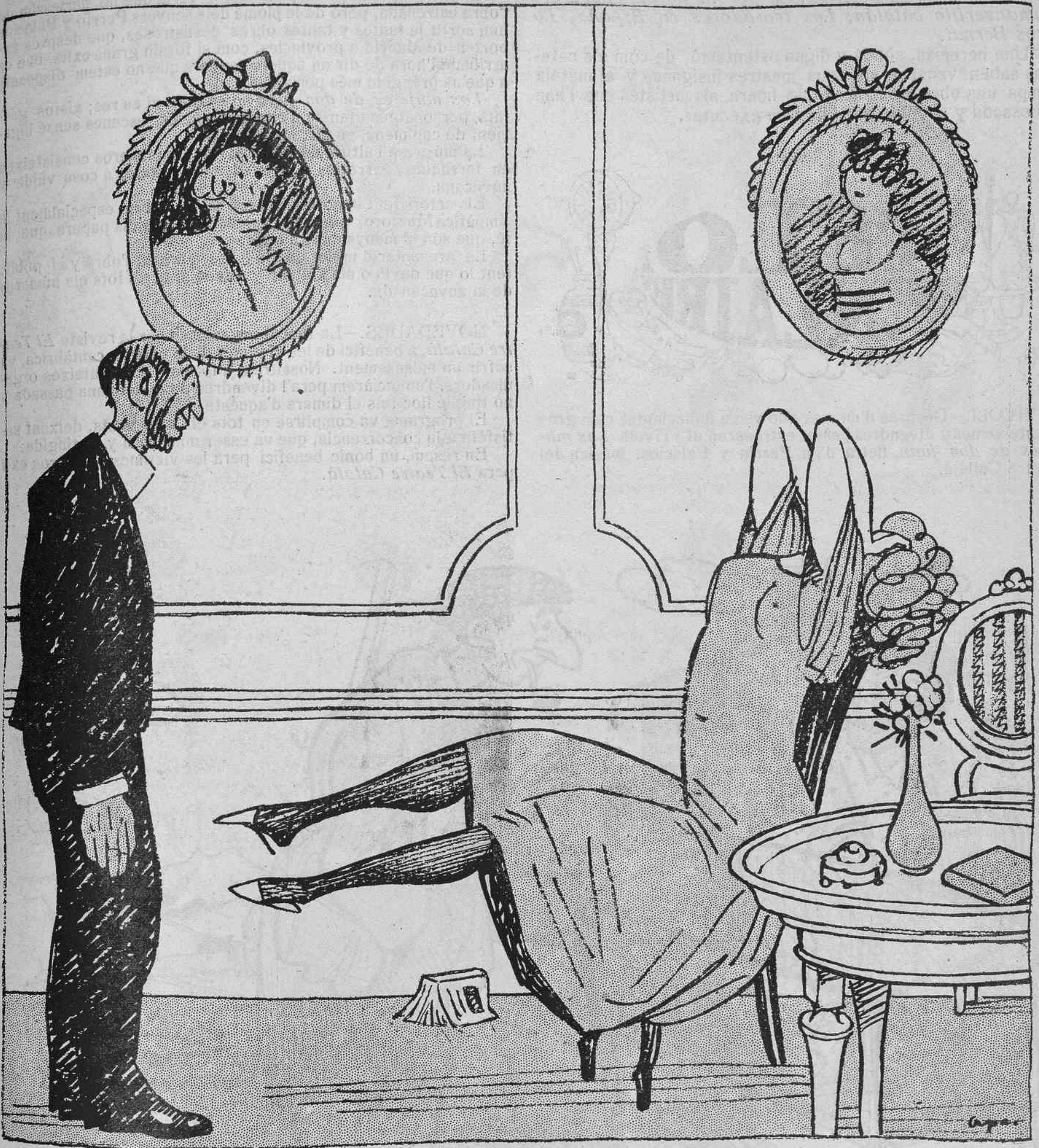
Divendres passat, dia 30 d'Agost, se celebrà a Vilafranca
del Panadés la solemnia inauguració del monument an en
Manel Milà y Fontanals, eminent mestre de literatura que
nasqué y morí en la industriosa població susdita.

L'acte del descobriment del bust, que va resultar una ve-
ritable glorificació popular del gran filoleg, gloria de les nos-
tres lletres, anà, com es costum, acompanyat de les corres-
ponents parrafades y seguicis oficials, y d'una pomposa
sessió literaria, que tingué lloc en el saló d'actes de la Casa
de la Vila.

El monument, projectat pels senyors Monserdà y Puig,
es una obra seriosa molt notable, en la qual s'hi veuen desta-
cats, ademés del bust d'en Milà, plè de vida y modelat correc-
tament per l'escultor Manel Fuxà, dues grans y hermoses
figures—representant la «Poesia popular catalana» y la
«Poesia èpica castellana»,—degudes a l'insigne artista Eusebi
Arnau.

En tota l'obra no s'hi llegeixen altres inscripcions que
aquestes: al frontis, la dedicatòria, «A M. Milà y Fontanals»;
al costat dret, data del naixement, «4 de Maig de 1818»; a
l'esquerra, data de la mort, «16 de Juliol de 1884»; y en la
banda posterior una làpida de bronze ab els títols de les se-

CONFLICTE

—Senyoreta... Acaben de telefonar del casino que'l senyor Marquès ha agafat un treball.
—¿Un treball? .. ¡Ai, Reina Santíssima!.. ¡Justament ell, que té un òs com una biga!

ves obres mestres: *Estética, La poesía heroico-popular, Romancero catalán, Los trovadores en España, Lo Pros Bernat.*

Una hermosa, sòlida y digna ostentació, de còm els catalans saben venerar als seus mestres insignes, y al mateix temps una obra de bellesa que honra als artistes que l'han esbossada y al poble que l'ha feta executar.

TÍVOLI.—Després d'un mes que venia anunciantse com gros aconteixement, divendres passat estrenaren al «Tívoli» *Las mujeres de don Juan*, lletra d'en Perrín y Palacios, música del mestre Calleja.

Si ens sentíssim pietosos lo millor seria que no parlessim de l'obra estrenada, però de la ploma dels senyors Perrín y Palacios han sortit ja tantes y tantes obres desastroses, que després exporten de Madrid a provincies, com si fossin grans exits, bué es arribada l'hora de dir an aquets senyors que no estem disposats a que'ns prenguin més per xinos.

Las mujeres de don Juan no es obra ni es res; xistos gastats, personatges afanats d'altres sarsueles, escenes sense lligament de cap mena, es dir, un desastre.

La música a l'altura de la lletra: tots els números consisteixen en farruques, garrotins y serenades, que sonen a cosa vuida y xavacana.

Els actors fent impossibles pera salvar l'obra, especialment la simpàtica Montoro, que's feu aplaudir en tots els papers que hi té, que són al menys quatre o sis.

La presentació millor que la que's mereixia l'obra y el public fent lo que devia o sia xiulant y reventant casi tots els números de la xavacana.

NOVEDADES.—La funció organisaada per la revista *El Teatre Català*, a benefici de les víctimes de la galerna cantàbrica, va sofrir un aplessament. Nosaltres, informats pels mateixos organiadors, l'anunciàrem pera'l divendres de la setmana passada y no tingué lloc fins el dimars d'aquesta.

El programa va complirse en tots els seus punts, deixant satisfeta a la concorrencia, que va esser nombrosa y distingida.

En resum, un bonic benefici pera les víctimes y un gros exit pera *El Teatre Català*.

OBERTURA DE CASSA

—Mestressa... ¿que'm sabrieu dir si n'hi hà, al bosc, de cunills blancs?
—¿Per què m'ho pregunta?
—¿Perquè'n fusellaria un d'aquets pera portarlo a casa.

EL TERROR DELS BOSTONS O EL TANGO DE MODA

—Comensi, jove... A la dreta, un sol pas ben elegant.

Ara, dongui mitja volta y altre passet endavant.

Ara un ratet endarrera, separant ben bé els dos peus.

Està bé. Ara el pit enfòra y els genolls tocant als meus.

Ara, sens moure's del puesto un moviment ondulant.

Ara, aixís, un peu enlaire, igual que un punt de can-can.

Ara, acosti's tant com pugui y apreti fort cap a mi...

—¡Prou, senyora! ¿Això es un tango o es un ball de fer pati?

—Confirmant als nostres llegidors la nova de la pròxima *tour-née* Max-Linder, que s'inaugurarà el dia 20, podem afegir que aquest celebrat artista interpretarà un número sensacional, en companyia d'una simpàtica copletista espanyola, l'Angelina Vilar; que formaran en la llista, además de la Napierkowska, que deiem l'altre dia, la Jane Lise, la notabilíssima imitadora Galley, l'*Estrella de Aragón* y les Mari-Marina; y que l'empresa's proposa presentar d'una manera esplèndida aqueix espectacle de *variétés* y concert, desterrant d'ell tot lo que fassi olor de pornografia o de mal gust.

ESQUELLOTS

PERÒ ¿han vist vostès quina saragata s'ha armat perquè de la Casa Gran n'han desaparegut els famosos comptes del còlera?

Fa tres o quatre setmanes que s'està parlant d'aquest escamoteig, fuga, extravío, evaporació o lo que sigui, y encara no se'n ha pogut treure l'aigua clara.

La veritat es que no sabem perquè a la simple desaparició d'un trist pilot de papers ha de donàrseli tanta importància.

¿Què direm, doncs, el dia en que al llevarnos ens trobem ab que a la fatxada del Palau Municipal no hi ha les estatuets d'en Fivaller y de Don Jaume y que además hi falta el rellotge?

Y sobre tot, lo que deia un regidor:

—¿De què's queixen al cap d'avall aquets barcelonins? ¿No'ns varen demanar que fessim desapareixe el còlera? Doncs encara varem fer més. A més del còlera, vam fer desapareixe les quantitats consignades pera combatre'l, les quantitats no consignades y fins els comptes dels gastos efectuats...

**

Bromes apart, ja desde ara ens atrevim a profetisar que, succeeixi lo que succeeixi, d'aquet capdell jamai n'arribarem a veure l'encetall.

Ab comptes o sense comptes, lo gastat, gastat està; els proveïdors que no hagin cobrat la seva factura la cobraran quan y com puguin, y dintre de dos o tres mesos tot això haurà passat y, encara que volguem, ens serà impossible recordarnos del llo del còlera, doncs una nova pluja caurà sobre la terra mullada, un altre galimatíes municipal vindrà a posarse al damunt d'aquet, y ja es cosa anys hà sapiguda

*que la mancha de la mora
con otra verde se quita.*

UN matrimoni *desdividit*
va armà un escandol, que Déu n'hi dó,

perquè intentava'l furiós marit
ab sa muller reconciliació.
Per drames intims, com el susdit,
cada carrê es un lloc de l'acció.
Mes ¿no'ls hi sembla un contra-sentit
que un fet semblant hagi succeït,
precisament, en el de l'Unió?

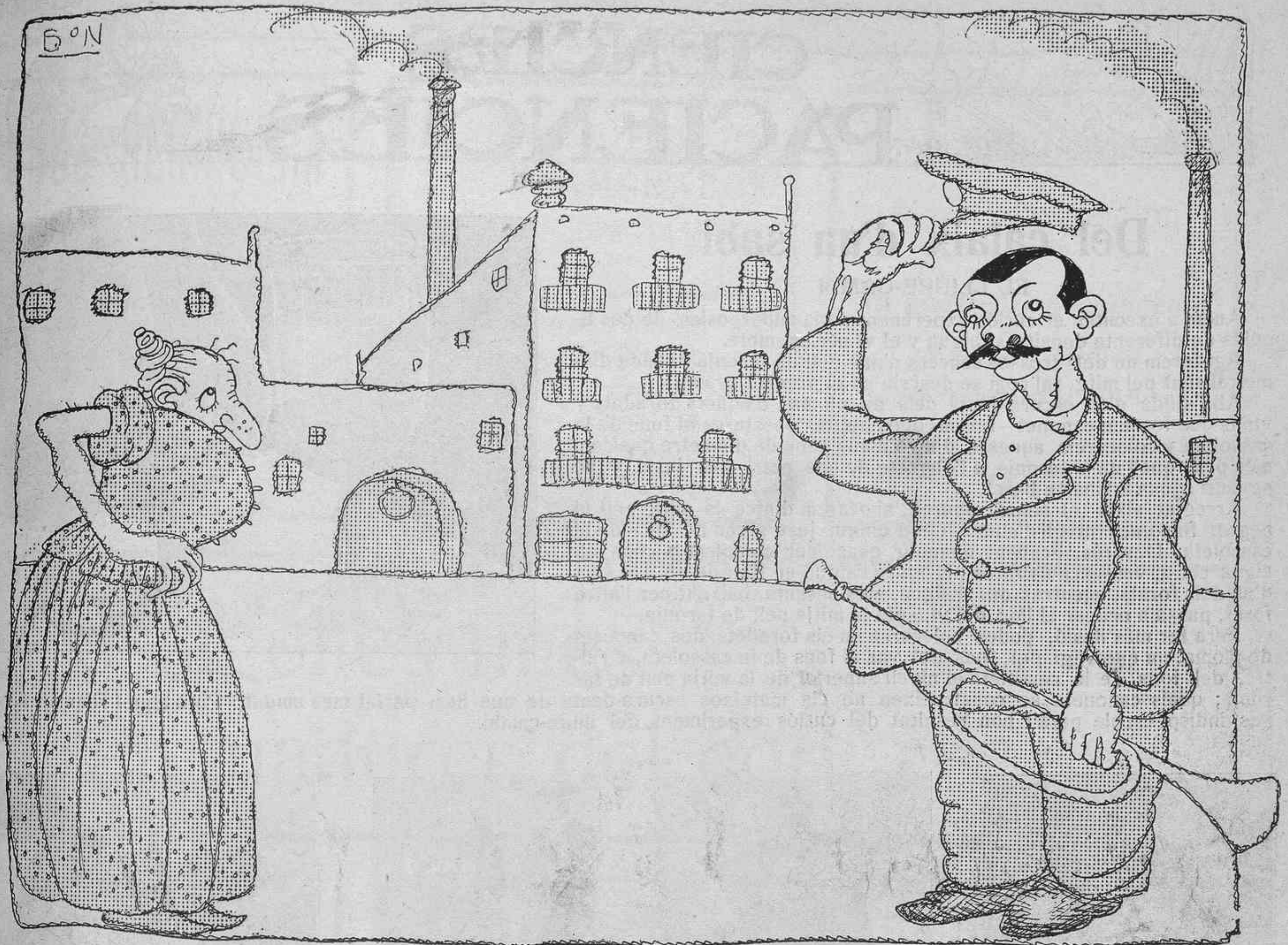
AB l'inauguració del monument d'en Milà y Fontanals, celebrada a Vilafranca el divendres, va succeir lo que ja suposavem.

Invitat el nostre Ajuntament al acte y acceptada, com era natural, l'invitació, va acordarse que hi assistissin tots els concejals que volguessin... però pagantse els gastos de la seva butxaca.

EL PARTIT LERROUXISTA A TROSSOS

—¡Apa, veniu, que no hi sereu a temps!... ¡que aviat no'm quedaran sinó les tripes!...

LA CRIDA

—«Qualsevol y qualsevolga que hagi trobat uns comptes del Ajuntament, farà el favor de... guardar-se'ls, perquè de no ferho aixís, tromparia ben bé a les persones interessades en que'ls tals documents desapareguin...»

Y, com qui posa oli en un llum: ni un, ni un sol regidor va volerse amoinar anant a Vilafranca. Unicament, y encara en representació del arcalde, hi anà el senyor Pañella.

Els nostres regidors son aixís.

¿Què n'han de fer de les glories catalanes?

Per' ells no hi ha més *glories* que la sala d'àpats dels pous de Moncada y'l gran menjador del restaurant del Tibidabo.

les úniques dificultats que falta resoldre són la demolició de castell y la desaparició del cementiri.

¿Cementiri ha dit?

Ni una palabra más. Suposant que tot lo demás sigués factible, aquí fora ont s'estrellaria la gran empresa.

Ja pot en *Juan de Dos* estarne ben segur.

Los muertos mandan.

CENT mil duros en accions
diu que an en Lerroux li donen
per que s'assenti en el Banc
dit de Foment y Reforma.

¡Cent mil *nassos*, cavallers,
ja són una bona moma!

Però, en fi, val més això
que no pas que'ns clavi mormes
o que pels quatre costats
cali foc a Barcelona.

S'HA demanat una subvenció
pera una escola d'aviació.
Si hagués de valdre nostra opinió,
demanariem que no's dongués.
¡Prou que'n volen de dinês!

UN nen, al tornar del col·legi, pregunta tot intrigat al seu pare:
—Escolti... ¿Per què, de la llengua que parlem, en diuen
materna y no paterna?

—¿Això no sabs? Perquè les mamàs enraonen més que'ls
papàs.

EN *Juan de Dos* ens fa saber que hi ha el propòsit de transformar la montanya de Montjuic, convertintla en un paradís cobert de parks, jardins, *villas*, palaus y atractius de totes menes.

Afegeix ab molta formalitat que'l capital està ja a punt y que

Anoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

CIENCIAS Y PACIENCIAS

Del calaix d'un sabi

EL LLIURE-CAMBI

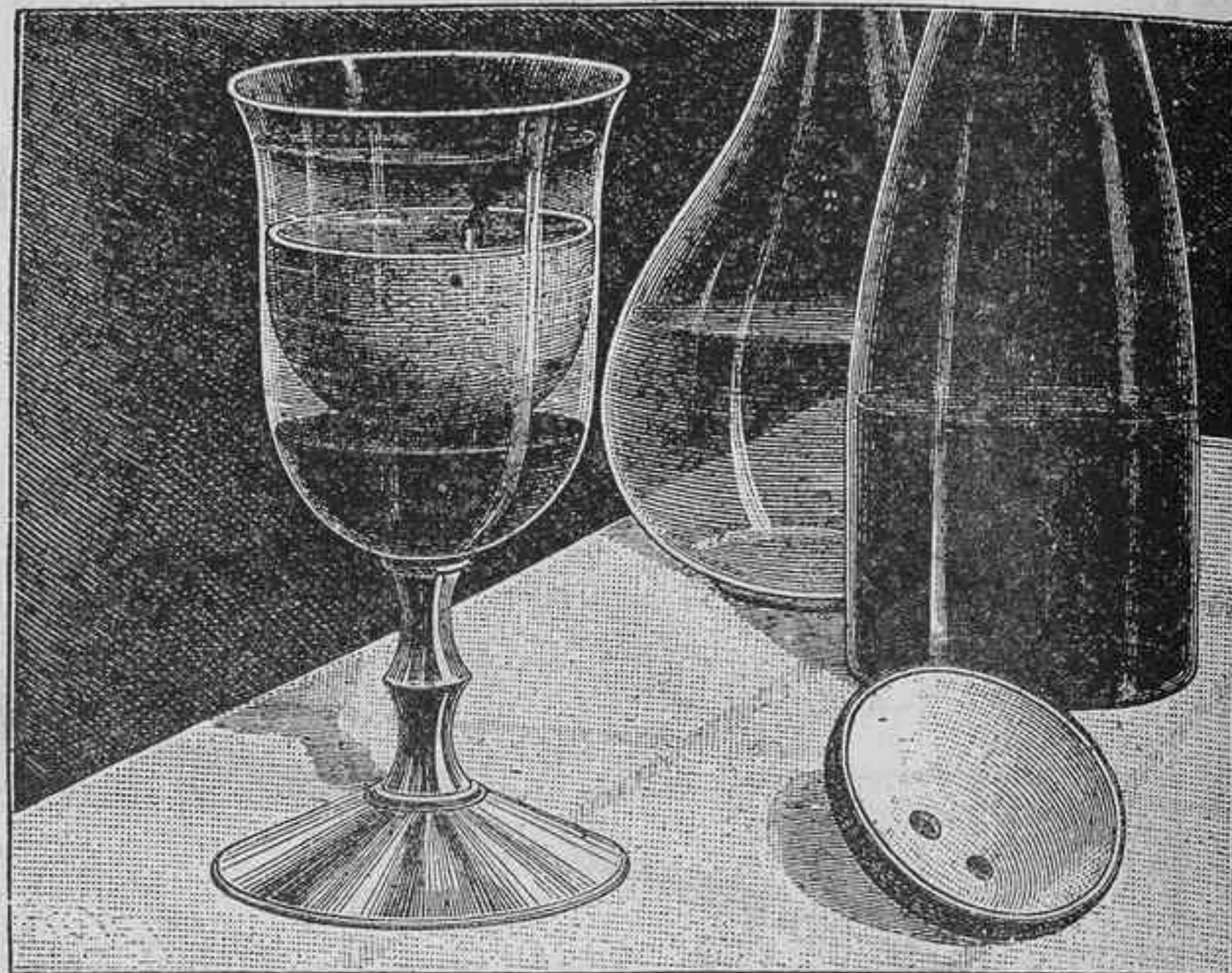
Anem a executar el curiós experiment de la superposició de dos líquids de diferent densitat, l'aigua y el vi per exemple.

Agafarem un dels trossos sencers d'una pell de taronja, tallada diametralment pel mitg, tal com se descriu en el present gravat.

Ab l'ajuda d'un escura-dents dels de ploma—d'aquets foradats y vuides que formen canonet—farem dues petites obertures al fons de la cassoleta y colocalrem aquesta dintre d'una copa de diàmetre quelcom més petit que'l de la taronja, a l'obecte de que entri ben justa y se aguantí sense arribar a baix.

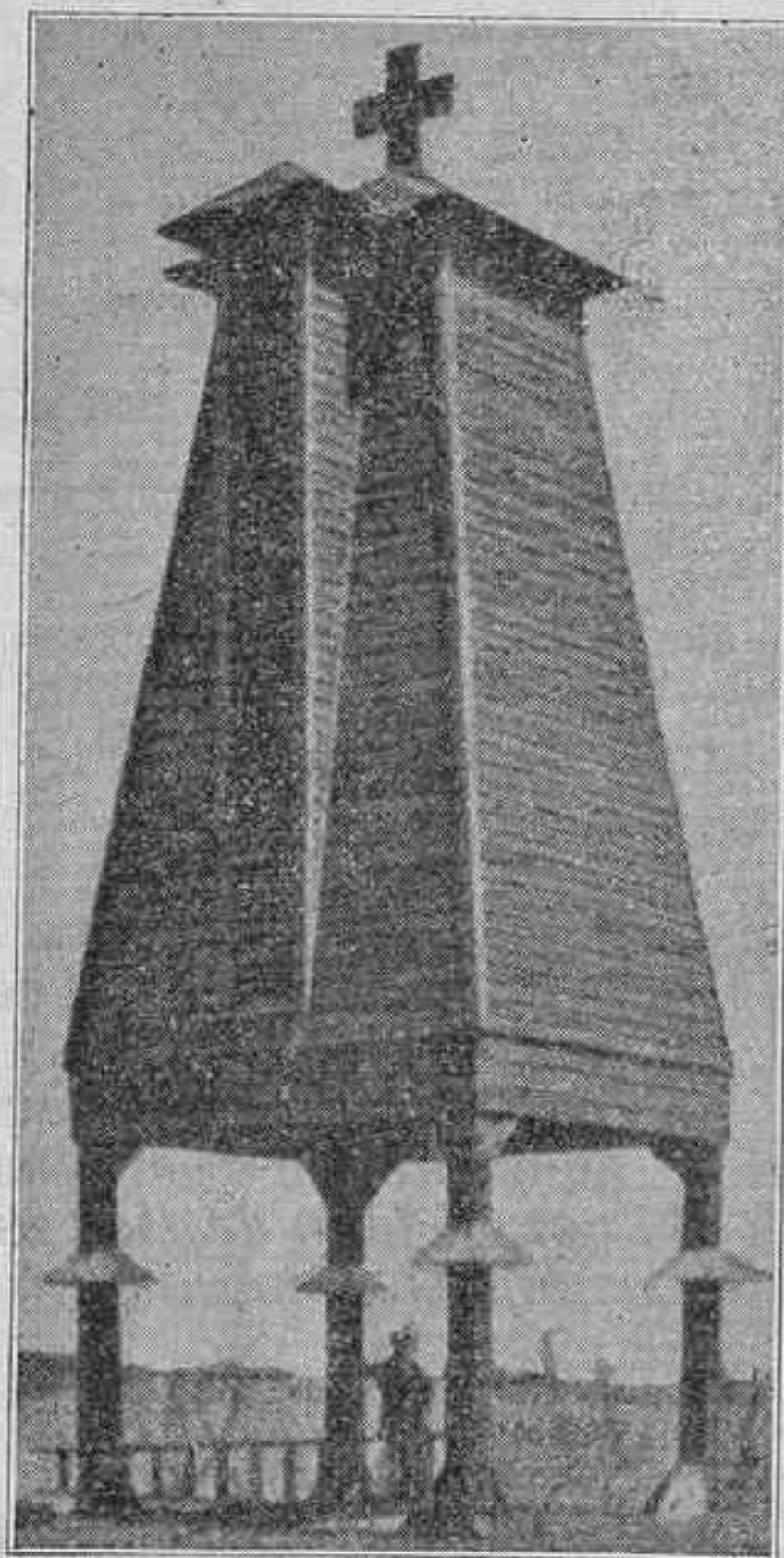
Arregiat aixís el senzill aparell, abocarem dintre la mitja pell vi negre, fins que'l nivell d'aquet líquid vingui just, arran del fons de la cassoleta. Després, acabant d'omplir quasi per complert la copa ab aigua clara, veurem enlairarse per entre l'aigua un filet de vi, que surt d'un dels forats, mentres que l'aigua, més pesanta, baixant per l'altre forat, passa a ocupar el lloc del vi, sota la mitja pell de taronja.

Pera fer més ilusió, poden colocalre en els foradets dos canonets de ploma, un que vagi del fons del vas al fons de la cassoleta, y l'altre, del fons de la cassoleta al nivell superior de la mitja pell de taronja; quals canonets se construeixen ab els mateixos escura-dents de que hem parlat mes amunt. Però aquet requisit no es pas indispensable pera'l bon resultat del curiós experiment del lliure-cambi.

LA SENYORA MÉS NANA DEL MÓN.—S'ha presentat, fa poc, als publices d'Inglaterra.

La seva alsaria es de 53 centímetres escassos y, com se veu, està molt ben proporcionada.

CASA PERA RATES PINYADES.—El Dr. Campbell, de S. Antonio (Texas), ha fet construir una casa pera aqueixos animalets, fomentant aixís la seva reproducció en bé de l'agricultura, ja que una de les grosses plagues d'aquell país són els mosquits y els unics destructors d'aquets insectes són les rates pinyades.

MIDES DE L'OBUS MODERN.— Aquets confitets van destinats als nous acorassats inglesos en construcció. Cada projectil fa 34 centímetres de diàmetre.

UN HOME QUE DESAFIA AL VERTIG.—Obrer de Nova-York treballant en la cornisa d'una casa de cinquanta pisos.

RESPOSTES PAGADES

J. C. P.: Mercès pel bon record. Els originals que envia s'accepten y's destinaran als Almanacs, tal com desitja. Inutil dirli que celebrarem la confirmació de la bona nova que'ns anuncia. ¡Ja era hora, tan mateix!—Carles M.: S'hi farà lo que's pugui; però li adverteixo que, de primera impressió, m'han semblat molt fluxets.—J. P. y D., Aguilera, Victor Canigó, Q. Roig, M. M. de B., R. R. y V., Faust de Capcentelles, etz., etz.: Rebut y gracies.—Joaquim Puig: Els d'avui no m'agraden.—Ll. B. y B.: Agraim l'envio.—V. Castanys: Vostè encara no es dibuixant; la proba es que no sab fer mans; de deù mans que s'havien de veure en els originals n'ha esquivat vuit, amagantles a les butxaques dels ninots, y això es un recurs fulero. ¡Llàstima de xistos, que poden molt ben anar!—R. Segarra: S'estima la bona intenció, però aquest entreteniment casulà no es nou.—Joan Mayol y Ginesta: Potser s'aprofiti algun epigrama; corretgit, naturalment.—Josep Gorina Roca: El primer, no; els altres dos, sí.—J. Borràs B.: Home, vostè es més pessimista que'n Shopenhauer!

¡Y pensar que tan bells dies mai més ja no tornaran!
¡Ah! ¡Com més me vaig fent gran, perdo més les alegries!

Quan se dediqui al gènere humoristic, avisi.

SOLUCIONS als darrers Trencapics

A la Xarada I: *Simon*.—A la Xarada II: *Piera*.—A l'Endevinalla: *La Casa*.—Al Jeroglific I: *Desentès*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

VENUS HECHICERA

Todos los medios para
hacerse amar

Filtros de amor

Talismanes

por H. RIDLEY

Ptas. 5

EL CONSEJERO DE LOS ENAMORADOS

CARTAS AMATORIAS

LIBRO INDISPENSABLE
PARA TODO EL QUE
TENGA Ó QUIERA TE-
NER RELACIONES
AMOROSAS □ □ □

Ptas. 1

Hipnotismo - Magne-
: tismo - Sugestión :

El poder del pensamiento
y de la voluntad

Su dominio y cultura

Ftas. 5

Pessigolles fines

Ptes. 0'50

Llaminadures del cor

" 0'50

QUEVEDO

Su prosa más festiva

Sus versos más

chistosos

Ptas. 0'50

APELES MESTRES

Poemas de mar

Ptas. 2

JOAQUÍN M.ª BARTRINA

ALGO

Ptas. 4

J. BURGAS (Mayet)

El llibre dels petons

Amorettes a cau d'orella

Ptas. 0'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

MAX LINDER.—UN EXIT ASSEGURAT

—Tenint les dones meves rai..., jja vindran, els homes!